

FÜGGETLEN RENDÉSZETI PANASZTESTÜLET

☒: 1358 Budapest, Széchenyi rakpart 19.

☎: 441-6501 ☎: 06-1/441-6502

✉: titkarsag@panasztestulet.hu

🌐: www.panasztestulet.hu

Ügyszám: FRP/126/2013/Pan.

A Független Rendészeti Panasztestület

312/2013. (XI. 13.) számú

állásfoglalása

A Független Rendészeti Panasztestület (a továbbiakban: Testület) panaszos¹ 2013. február 21-én előterjesztett **panaszát** a 2013. november 13-án – Dr. Kozma Ákos testületi tag távollétében – megtartott zárt ülésén hozott döntése alapján

megküldi az országos rendőrfőkapitánynak.

A Testület megállapítása szerint a vizsgált ügyben alapjogot súlyosan sértő intézkedésre került sor.

A Testület állásfoglalása ellen jogorvoslatnak helye nincs.

Indokolás

I.

A panaszos a Testület ügyfélszolgálati irodáján személyesen terjesztette elő panaszát egy 2013. február 14-én történt rendőri intézkedéssel szemben. A beadvány az alábbiakat tartalmazza.

A panaszost 2013. február 14-én 9 óra 15 perckor megállították szlovák rendszámú, Audi kombi gépjárművével B. településen. Az intézkedést megkezdő rendőr nem köszönt, nem mutatkozott be, ellenben a panaszos köszönt, illetve megkérdezte, hogy mit követett el. A rendőr azt válaszolta, hogy nem indexelt a körforgalomba való behajtáskor, majd elkérte a panaszos papírjait. A panaszos – mintegy a tisztelet megadásaként – kiszállt az autóból, élettársa (H. Sz.) pedig elindult a gyermekükért a közeli közösségi házba, hogy majd a panaszos az idő alatt igazolja magát.

A panaszos elismeri, hogy kiszállva az autójából olyan megjegyzést tett, hogy „komolyan ezzel kell baszkódni/miért kell ezzel baszkódni?”, közben azonban benyúlt a

¹ Az Rtv. 93/A. § (8) bekezdése értelmében a panaszos személyes adatait töröltük.

zsebébe az irataiért, hogy azokat átadja. A rendőr kikérve magának a hangnemet tegeződve azonnal visszakérdezett: „Nem akarod magad igazolni, ellenállsz?” és nem várta meg, hogy átadja iratait. A rendőr hátracsavarta a panaszos kezét, közben az autónak nyomta őt. Kezeit hátrabilincseltek, majd beültették a rendőrautóba. A panaszos élettársa is szemtanúja volt az esetnek, láthatóan meg volt ijedve, megkérdezte a rendőrt, hogy mi fog történni, illetve elmondta neki, hogy a gyerekért kell elmenni, és ő nem tud vezetni. A válasz körülbelül ez volt: „A te problémád, oldd meg magad!” A panaszos autóját a rendőrök ott hagyták a helyszínen, nyitott ajtóval, benne a kulccsal. A rendőrautóba történő beszállításkor a panaszos megkérdezte az eljáró rendőrt, hogy miféle eljárás ez. Erre ez a válasz érkezett: „Apa, majd megtanulod tisztelni a rendőröket.” A panaszos kikérve magának a hangnemet visszakérdezett: „Apa?” A rendőr ekkor azt válaszolta, hogy a panaszos félreértette, nem azt mondták, hanem valami mást és a társa ezen jót röhögött. Erre panaszos elmondta, hogy tudja, hogy bármit mondhat, úgyszintén a rendőröknek lesz igaza, hiszen ők ketten vannak. Erre a rendőrök helyeslőleg elmondták, hogy így is van.

A kapitányságra történő megérkezéskor az autóból való kiszálláskor durván bántak a panasossal, erősen benyúltak a hátrabilincselte kezei alá és megemelték, fájdalmat okozva ezzel. A panaszos szólt a rendőrnek, hogy ez fáj neki, elmondta, hogy szívbeteg, évekkor ezelőtt műtötték. Az épületbe való belépéskor a rendőr megint rárántott és elkezdett futni, s lökdöste a panaszoszt, azt hajtogatva, hogy: „Ellenállsz?”. Ekkor elismételte a panaszos, hogy szívbeteg, de nem mert megállni, mert félt, hogy ha elesik, vagy megfeszíti magát, akkor a rendőr biztosan megruházza őt. Ahogy elhaladtak a folyosón, becsukták a nyitott ajtókat, az ott lévő rendőrök eltűntek, majd a végén a panaszoszt folyosó végén fálnak csapták, a rendőr elkezdte kibontogatni a kezét, ami nagyon nehezen sikerült, közben egyre hajtogatva, hogy „Ellenállsz?”. Lerángatta a panaszos kabátját, ráordított, hogy forduljon a fal felé. A rendőr a melegítő felsőjét is lerángatta róla, majd ruházat átvizsgálást hajtott végre. A panaszos megkérte, hogy ne így csinálja, elmondta, hogy szívbeteg és vizet kért. A rendőr a papírait átnézte, eközben a panaszos irattartóját szétépte. A panaszos újból jelezte, hogy nem érzi jól magát és vizet kért. Ekkor megengedték neki, hogy leüljön. A panaszos jelezte, hogy a rendőr felettessel szeretne beszélni és amikor visszatért a rendőr társa, nem túl udvariasan, de közölte, hogy szólt a főnökének. A panaszos jelezte, hogy telefonálni szeretne, a rendőrök erre megkérdezték, hogy mi a szám, de ő nem tudta fejből megmondani, erre azt mondták, hogy „Akkor így jártál”.

A rendőrök felettése időközben megérkezett, egy hölgy, aki megkérdezte, hogy mi a panaszos problémája. A panaszos elmondta, hogy nem érzi jól magát, vizet kért, elmondta, hogy régebben szívűtete volt. A hölgy visszakérdezett, hogy kér-e orvost. A panaszos igennel felelt. A hölgy arról tájékoztatta a panaszoszt, hogy azért lett előállítva, mert nem igazolta magát, de mivel már tudta magát igazolni, ezért hamarosan el is engedik. A panaszos közölte velük, hogy semmit nem ír alá, míg meg nem érkezik az ügyvédje. A váróban a panaszos összetalálkozott egy helyi rendőr ismerősével, és a mentő is megérkezett közben, illetve a panaszos jogi képviselője is jelentkezett, mert az élettársa értesítette őt. A panaszoszt a mentők megvizsgálták, nagyon magas volt a pulzusa, így vizet is adtak neki, nem engedték beszélni. A rendőrök elengedték volna, de a mentőorvos mondta, hogy nem hagyja itt (gyógyszert is kapott), csak orvosnak adja őt át és további vizsgálatokat (pl. szívultrahang) is szükségesnek talált. A panaszos az előállítás idejéről szóló igazolást a kórházban kapta meg, otthagyták neki a rendőrök.

A panaszos mellékelte az előállítás időtartamáról kiállított igazolást és az intézkedést követően készült ambuláns lapot.

a) A személyi szabadságot korlátozó intézkedésről kiállított igazolás szerint a panaszost a Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény (továbbiakban: Rtv.) 33. § (2) bekezdés a) pontja alapján állították elő, amely 2013. február 14-én 9 óra 15 perctől 10 óra 5 percig tartott. Az igazoláson számos szervezet van feltüntetve – többek között a Testület is –, ahol a panaszos az esetlegesen keletkezett panaszát előterjesztheti.

b) A *** Kórház Kardiológiai szakrendelésén kiállított ambuláns lap az előző betegségek, az elvégzett vizsgálatok felsorolása után tartalmazza az orvosi véleményt, mely szerint az excesszív (túlzó) fizikai és pszichikai stressz szituációt (rendőri intézkedés) követően rosszullét miatt az OMSZ vitte be a szakrendelésre, ahol kifejezetten magas vérnyomást, sinus tachycardiát, valamint az echo-n aszkinkron septum mozgást találtak. Pihenés és Tensiomin adása mellett a vérnyomása fokozatosan normalizálódott, pulzusa azonban még mindig 90/perc körüli. Az echo-n megjelent septum aszinkronia novum valószínű a kifejezett stressz okozta falmozgászavar lehet.

II.

A Testület 2013. február 27-én kelt levelében felvilágosítás-kéréssel fordult az Országos Rendőr-főkapitányság (a továbbiakban: ORFK) Ellenőrzési Szolgálatán keresztül az illetékes rendőrkapitánysághoz és kérte az intézkedéssel összefüggésben keletkezett rendőrségi dokumentumok, valamint a Testület által feltett kérdésekre vonatkozó rendőrségi álláspont megküldését. A rendelkezésre bocsátott iratokból az alábbi releváns tények voltak megállapíthatóak.

1) A 2013. február 14-én kelt, előállítás végrehajtásáról, kényszerítő eszköz alkalmazásáról szóló jelentés az intézkedés alapjául szolgáló tényállást a következőképpen rögzíti.

A panaszost 2013. február 14-én, B. településen 9 óra 15 perckor igazoltatták, mivel ő az igazolást megtagadta, előállították, vele szemben testi kényszerszert és az ellenszegülés megtörése érdekében bilincset alkalmaztak.

Az igazoltatásra azért került sor, mivel panaszos B. településen a Sz. téren lévő körforgalmat úgy hagyta el a K. utca irányába, hogy az irányjelző használatát elmulasztotta. A megállítást követően a rendőr köszönt, bemutatkozott és közölte a megállítás okát. A panaszos erre ezt válaszolta: „Miért ilyen faszágokkal baszogattok engem”. Az intézkedő rendőr (F. R. r. törzsszázlós) utasította, hogy adja át a vezetői engedélyét, személyazonosító igazolványát és a jármű forgalmi engedélyét. A panaszos kiszállt a járműből és arrogánsan közölte, hogy „Ne engem baszogassatok, hagyjatok békén.” Ezután újból felszólították a panaszost, hogy adja át az iratait, amire szintén az előzőeket válaszolta. Közölték vele, hogy mivel megtagadta a személyi iratainak átadását, előállítják a B.-i Rendőrkapitányságra (továbbiakban: rendőrkapotányság), és forduljon meg, mivel hátra helyzetben meg fogják bilincselni. A panaszos az utasításnak engedelmeskedett, de a kezét nem adta hátra, passzívan ellenállt, ezért testi kényszerrel kellett alkalmazni a megbilincseléskor. A panaszos ruházatát átvizsgálták, de az okmányokat nem találták. J.G. rendőr a panaszost a szolgálati gépkocsinhoz kísérte és beültette. A panaszos ekkor is passzívan ellenállt, a járműbe nem akart beülni, azt kiabálta: „Mi a faszt rángatsz”. A szlovák rendszámú járműben tartózkodó utast (a panaszos élettársát) megkérdezték, hogy hol vannak a panaszos személyi okmányai, amire ő „Nem tudom” választ adott, és becsukta a jármű ajtaját.

A rendőrkapitányságon 9 óra 25 perckor vették le panaszosról a bilincset és ruházatát részletesen átvizsgálták, ekkor kabátja belső zsebéből előkerültek az okmányai. Az adatait

leellenőrizték, körözésben nem szerepelt, a jármű jogszerűen volt a tulajdonában. A panaszos közölte, hogy két évvel ezelőtt szívműtétje volt, és rosszul van. A rendőrök értesítették a mentőket, akik 9 óra 40 perckor megérkeztek. B.J. mentőápoló vizsgálta meg a panaszost, akinek magas volt a vérnyomása, és szapora volt a pulzusa, ezért továbbszállították őt a helyi kórházba. Az átadás 10 óra 5 perckor befejeződött. A kórházban T. főorvos megvizsgálta a panaszost, a kezén a bilincstől származó nyomot észlelt, és a rendőrség kérésére kiállított egy igazolást, mi szerint a panaszos csuklóján sérülés nem keletkezett. A panaszossal a rendőrök közölték a szabálysértés tényét, amire ő nem nyilatkozott, és az igazoltató lapot sem írta alá, jogorvoslati jogairól és lehetőségeiről tájékoztatták. A jelentés szerint az előállítás okáról a tájékoztató, valamint az előállítás idejéről szóló igazolás is kiadásra került.

A panaszos ellen az általa elkövetett, a közúti közlekedés szabályairól szóló 1/1975 KPM-BM rendelet (továbbiakban: KRESZ) 5.§ (4) bekezdésben, KRESZ 29.§ (2) bekezdésbe ütköző és a 2012. évi II. tv. 224. § (1) bekezdés alapján „közúti közlekedési szabályok kisebb fokú megsértése”, továbbá a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvény (továbbiakban: Szabs. tv.) 207.§ (1) bekezdés alapján „személyazonosság igazolásával kapcsolatos köteleességek megszegése” cselekmény miatt szabálysértési feljelentést tettek.

A rendőri intézkedést megvizsgálva a parancsnoki vélemény és kivizsgálás megállapította, hogy az igazoltatás és az igazoltatást megtagadó személy előállítása jogszerű és szakszerű volt. A testi kényszer és a bilincs alkalmazása is jogszerű és szakszerű, és az Rtv. 15.§ (1) és (2) bekezdésében meghatározottak alapján arányos volt

2) A panaszos által aláírt „Nyilatkozat” elnevezésű formanyomtatvány alapján a panaszos a jogorvoslati jogaira vonatkozó tájékoztatást megkapta, az előállítás okáról, annak várható időtartalmáról a tájékoztatást szóban. Az alkalmazott személyi szabadságot korlátozó intézkedéssel és a kényszerítő eszköz alkalmazásával kapcsolatban a panaszos úgy nyilatkozott, hogy panasz esetén 30 napon belül nyilatkozik. Az irat szerint a panaszos előállítása során orvosi ellátásban részesült, hozzátartozó vagy egyéb személy (B. ügyvéd) kiértesítését kérte.

A nyilatkozaton a kiértesítés megtörténte és annak időpontja nincsen dokumentálva, valamint a panaszos részére kiállított – az előállítás időtartalmáról szóló – igazolást átvételéről szóló résznél a megfelelő rész nincs aláhúzva.

3) A „Feljegyzés” elnevezésű iraton az intézkedést fogatosító F. R. r. törzsszázlós rögzítette, hogy a panaszoson mindkét kezén bilincseléstől származó nyom található. A feljegyzést a kérkező mentőápoló (B. J.) is aláírta.

4) Az intézkedés napján kelt, helyi kórházban kiállított „Igazolás” elnevezésű iraton az szerepel, hogy a rendszeresen gondozott szívbetegnél cardiális rosszullét miatt OMSZ által beszállított beteg csuklóján horzsolást nem látnak. Az irat rögzíti a panaszos vérnyomását (190/110) és pulzusát (121/perc), valamint azt, hogy az EKG-n diffúz repol. van., további vizsgálatok elvégzése folyamatban van.

5) A rendőrségi iratok között is szerepelt az helyi kórház kardiológiai szakrendelésén kiállított ambulánslap, amelyet a panaszos is mellékelte beadványához. Az ambulánslap mellékletét képezi egy EKG lelet is. (Az ambulánslap jelen állásfoglalás I. részében már ismertetésre került.)

4) A Testület megkeresésére F. R. r. törzsszázlós a következőkkel egészítette ki jelentését 2013. március 28-án.

Az intézkedés során közölte a panaszossal, hogy mivel az igazoltatást megtagadta, őt előállítják. Figyelmeztették, hogy hátra helyzetbe bilincset fognak vele szemben használni, a panaszos a figyelmeztetést megértette, de passzívan ellenállt, és az ellenszegülés megtörése érdekében testi kényszerrel alkalmazott vele szemben, kezeit a tanult önvédelmi fogások alapján hátra helyzetbe csavarták, majd megbilincseltek.

A bilincselést F. R. r. törzsszázlós azzal indokolta, hogy a panaszos az intézkedés során agresszív, arrogáns magatartást tanúsított, fenyegetőzött. A jelentés azt is rögzíti, hogy a panaszossal normál hangnemben intézkedtek, és normál bánásmódban részesült.

Jelentésében F. R. r. törzsszázlós tagadta, hogy a panaszost megfuttatták volna a folyosón, jelentésében az szerepel, hogy a panaszos az intézkedésnek ellenállt, nem akart bemenni az épületbe, ezért testi kényszerrel, a bilincset fogva vezették előre (normál lépésben) az épületben.

A panaszos a rendőrkapitányság épületében közölte, hogy szívbeteg, és nem érzi jól magát. Leültették, kérésére vizet hozattak számára, és azonnal értesítették a mentőszolgálatot, akik a helyszínre érkeztek, és ellátásban részesítették.

A panaszos kérte ügyvédjének (B. ügyvéd) kiértesítését, és kérésének haladéktalanul eleget tettek. A panaszost tájékoztatták a panasztételi lehetőségekről, igazolást állítottak ki az előállítás időtartamáról, indokáról. A jelentés egyebekben új információt nem tartalmaz.

5) A Megyei Rendőr-főkapitányság Ellenőrzési Szolgálatának 2013. 03. 28-án kelt levele az alábbiakat tartalmazza.

A panaszos 9 óra 15 perckor történt igazoltatására azért került sor, mert a Sz. téri körforgalmat irányjelző használata nélkül hagyta el. Az intézkedést a rendőrkapitányság Rendészeti Osztály Járőr- és Őrszolgálati Alosztály állományában szolgálatot teljesítő 2 rendőr végezte: F. R. r. zászlós balesethelyszínelő és vizsgáló, és J. G. r. főtörzsőrmester mb. balesethelyszínelő és vizsgáló. A jelentésben a rendőrök jelvéyszáma is szerepel.

Megállítását követően a panaszossal közölték a megállítás okát, azt, hogy a panaszos szabálysértést követett el. A helyszínen a panaszost vezetői engedélyének, személyazonosító igazolványának és a jármű forgalmi engedélyének bemutatására több alkalommal felszólították, aminek nem tett eleget, ezért előállították a rendőrkapitányságra.

Az intézkedés során testi kényszer, valamint bilincs használatára került sor, a panaszos az intézkedés során sérülést nem szenvedett. A panaszos előállítása 2013. február 14-én 9 óra 15 perctől 2013. február 14-én 10óra 5 percig tartott.

A panaszossal normál hangnemben intézkedtek a rendőrök, az előállítás során a rendőrkapitányság épületében normál bánásmódban részesült, amikor jelezte, hogy nem érzi jól magát és szívbeteg, leültették egy székre, és kérésére vizet hozattak számára. A panaszos nem lett megfuttatva a folyosón, mivel az intézkedésnek folyamatosan passzívan ellenállt, nem akart bemenni az épületbe, ezért testi kényszerrel a bilincset fogva vezették előre normál lépésben haladva. A panaszos az intézkedés során arrogáns magatartást tanúsított, nem működött együtt az intézkedő rendőrökkel, passzívan ellenállt.

A rendőrkapitányság épületében 9 óra 25 perckor az intézkedő rendőr a panaszos kezéről levette a bilincset és részletes ruhaátvizsgálást hajtott végre, vélhetően ezt megelőzően néhány perccel érkezettek az épületbe. A ruhaátvizsgálás során a panaszos kabátja belső zsebéből előkerültek az okmányai. A rendőrkapitányság épületében a szükséges intézkedések kb. 15 percen keresztül tartottak.

A panaszos az ügyvédjének kiértesítését kérte, amit haladéktalanul megtettek, telefonon 9 óra 45 perckor kiértesítették a megjelölt ügyvédjét. A mentőszolgálat a kórházba 10 óra 5 perckor szállította el a panaszost, ami az előállítás befejezésének is az időpontja.

Az intézkedés alá vont személyt szóban és írásban is tájékoztatták a panasztételi lehetőségről. Részére igazolást adtak az előállítás időtartamáról, amin felsorolták azokat a szervezeteket, akinél a panaszát megteheti. A panaszos az előállítás során úgy nyilatkozott, hogy a vele szemben alkalmazott személyes szabadságot korlátozó intézkedéssel, kényszerítő eszköz alkalmazásával kapcsolatos panaszáról 30 napon belül nyilatkozik. Ezt tanúsítja az előállítás végrehajtásáról szóló jelentéshez csatolt nyilatkozat is.

A panaszos részére az előállítás idejéről és helyéről szóló igazolást az intézkedő rendőr átadta, amit az is bizonyít, hogy a panaszos 2013. február 15-én, a V.-i Nyomozó Ügyészségen tett feljelentéséhez csatolta a rendőrkapitányságon kapott igazolást.

6) A panaszos a panaszbeadvánnyal azonos tartalmú bejelentéséről a V.-i Nyomozó Ügyészségen, 2013. február 15-én jegyzőkönyvet vettek fel.

7) A V.-i Nyomozóügyészség 2013. március 18-án kelt, illetékes rendőrkapitányság vezetőjének címzett tájékoztató levele arról számol be, hogy a panaszos rendőri intézkedés módja ellen, hivatalos eljárásban elkövetett bántalmazás büntette vonatkozásában tett feljelentését a Ny. 41/2013/3-I. sz. határozattal elutasították.

III.

A Testület a panaszbeadvány és a rendőrségtől kapott felvilágosítás alapján – figyelemmel a panaszolt intézkedés idején hatályos Rtv., valamint a rendőrség szolgálati szabályzatáról szóló 30/2011. (IX. 22.) BM rendelet (továbbiakban: Szolgálati Szabályzat) rendelkezéseire – a vizsgálat tárgyává tette a panaszos igazoltatását és előállítását, a szolgálati fellépés módját, az intézkedés során alkalmazott kényszerítő eszköz alkalmazásának jogszerűségét, az előállítás egyéb körülményeit (a panaszossal szemben alkalmazott bánásmódot), a jogi képviselő előállításáról történő telefonos értesítését, a panaszos autójának helyszínen történő nyitva hagyását, valamint a rendőrök által használt hangnemet.

A Testület álláspontja szerint a rendőri fellépés érintette a panaszos Magyarország Alaptörvénye (a továbbiakban: Alaptörvény) II. cikkében rögzített emberi méltósághoz való jogát, az abból levezetett testi épséghez és jó hírnévhez való jogát, a IV. cikkben rögzített szabadsághoz való jogát, a VI. cikk (2) bekezdése szerinti személyes adatok védelméhez való jogát, továbbá a XXIV. cikk (1) bekezdésében biztosított tisztességes eljáráshoz fűződő jogát – az alábbiak szerint.

1.) A Testület elsőként az eljáró rendőrök intézkedési kötelezettségét és az igazoltatás foganatosítását látta indokoltnak vizsgálni.

a) A panaszos előadása szerint a rendőrök megállítását követően arra való hivatkozással elkérték a papírjait, hogy nem használta az irányjelzőt a körforgalomban.

A rendőrségi iratok szerint 9 óra 15 perckor a Cs. utca és K. utca kereszteződésénél megállították a szlovák rendszámú, Audi A6 típusú személygépkocsit, mert annak vezetője a Sz. téren lévő körforgalmat úgy hagyta el, hogy nem használta az irányjelzőt.

Az Rtv. 13. §-ának (1) bekezdése rendelkezik a rendőr intézkedési kötelezettségéről. A hivatkozott jogszabályhely szerint a rendőr jogkörében eljárva köteles intézkedni vagy intézkedést kezdeményezni, ha a közbiztonságot, a közrendet vagy az államhatár rendjét sértő vagy veszélyeztető tény, körülményt vagy cselekményt észlel, illetve illet a tudomására hoznak.

A Szolgálati Szabályzat az Rtv. előírásait a következőkkel egészíti ki. A 4. § (3) bekezdése értelmében „a rendőr meghatározott szolgálati feladat végrehajtása során észlelt vagy tudomására jutott kisebb súlyú jogsértő cselekmény esetén a meghatározott szolgálati feladatának teljesítését folytatja, azonban a szolgálati előjárónak történő jelentéssel vagy a legközelebbi általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv ügyeletének értesítésével köteles intézkedést kezdeményezni. A rendőr az életet, testi épséget és a vagyonbiztonságot közvetlenül veszélyeztető magatartás észlelése esetén köteles intézkedni, azonban az alábbi feladatokat ellátó rendőr az intézkedés végrehajtása helyett intézkedés kezdeményezése érdekében jelentést tesz, ha a szolgálati feladat teljesítésének megszakítása

- a) Magyarország védett vezetői vagy kijelölt létesítményei tekintetében jelentkező személy- vagy objektumvédelmi szolgálati feladat végrehajtásának biztonságát vagy eredményességét,
- b) a terrorelhárítási feladatok végrehajtásának eredményességét,
- c) a rendőrség belső bűnmegelőzési és bűnfelderítési tevékenységének eredményességét veszélyeztetné.”

A KRESZ „*Irányváltztatás, irányjelzés*” cím alatt (29. §) a következő rendelkezéseket tartalmazza.

„29. § (1) Aki járművel irányt változtat (terelővonalat, az úttest szélét vagy képzeletbeli felezővonalát átlépi, forgalmi sávot változtat, másik útra bekanyarodik, főútvonalról vagy szilárd burkolatú útról letér stb.) köteles az azonos irányban vagy szemben haladó, irányt nem változtató járműveknek elsőbbséget adni.

(2) Az irányváltztatást – ide nem értve a körforgalmú útra történő bekanyarodást – a művelet előtt kellő időben megkezdett és annak befejezéséig folyamatosan adott irányjelzéssel kell jelezni. E rendelkezést kell alkalmazni a körforgalmú útról történő letérés esetében is. A jármű vezetője egyéb esetben (pl. útkereszteződésben kanyarodó főútvonalon való továbbhaladás esetén) is adhat irányjelzést, ha ezzel továbbhaladási irányáról a közlekedés más résztvevői számára többlettájékoztatást ad, az irányjelzés azonban megtévesztő nem lehet.

(3) Az irányjelzést irányjelző készülékkel, ilyen készülékkel fel nem szerelt jármű esetében pedig karral vagy jelzőtárcsával kell adni, oly módon, hogy az előről, hátulról és a megfelelő oldalról jól látható legyen.”

A Szabs. tv. az egyes szabálysértések körében a „*Közüti közlekedési szabályok kisebb fokú megsértése*” cím alatt a következő rendelkezést tartalmazza.

„224. § (1) Aki a közúti közlekedés szabályairól szóló 1/1975. (II. 5.) KPM–BM együttes rendeletben (a továbbiakban: KRESZ) meghatározott közúti közlekedés szabályait megszegi, ha a 217–222. §-a szerinti szabálysértés nem valósul meg, szabálysértést követ el. (2) A KRESZ 40–41. §-ának, valamint más megállási, várakozási vagy táblával jelzett behajtási tilalom vagy korlátozás megszegése esetén a közterület-felügyelő is szabhat ki helyszíni bírságot.]”

A Testület ezen a ponton utal töretlen gyakorlatára, amely szerint a szabálysértési tényállásszerűséget kizárólag a rendőri intézkedés jogalapja szempontjából vizsgálja. Az Rtv-ben rögzített hatásköri szabályok szerint ugyanis a Testület nem veheti át a szabálysértési hatóság szerepét, azonban ha nem végezné el a rendőri intézkedés alapjául szolgáló cselekmény értékelését – olyan esetekben, amikor a rendőrség az intézkedés alapjaként szabálysértés gyanújára hivatkozik –, az alapjog-korlátozás vizsgálata üresedne ki. A fentiek alapján a Testület azt vizsgálta, hogy a szabálysértés elkövetésének az adott intézkedéshez szükséges gyanú foka fennállt-e.

Az eset körülményeit értékelve – a szabálysértési felelősség kérdésében való állásfoglalás nélkül – a Testület arra a következtetésre jutott, hogy a rendelkezésre álló adatok alapján nem volt megalapozatlan az a rendőri feltevés, hogy a panaszos magatartásával megvalósította az idézett szabálysértést.

Tekintettel tehát az Rtv. fent idézett 13. §-ában előírt rendelkezésekre, a Testület megítélése szerint a konkrét esetben a panaszossal szemben a rendőröknek intézkedési kötelezettsége keletkezett.

b) A Testület ezt követően a panaszossal szemben fogatosított igazoltatást vont a vizsgálatának körébe.

A rendőrségi iratok tanúsága szerint a panaszost – miután megállították – közölték vele, hogy igazoltatják, mivel a körforgalmat irányjelző használata nélkül hagyta el, valamint utasították, hogy adja át személyi igazolványát, járművezetői és forgalmi engedélyét.

Az Rtv. 29. § (1) bekezdés a) pontja alapján „a rendőr a feladata ellátása során igazoltathatja azt, akinek a személyazonosságát a közrend, a közbiztonság védelme érdekében, bűnmegelőzési vagy bűnüldözési célból, a tartózkodása jogszerűségének megállapítása céljából, közlekedésrendészeti ellenőrzés során, továbbá az igazoltatott vagy más természetes, illetve jogi személy és egyéb szervezet jogainak védelme érdekében kell megállapítani”.

A Testület megítélése szerint egy közlekedés során elkövetett szabálysértés elkövetésének a gyanúja bizonyosan olyan körülmény, amely a közlekedésrendészeti ellenőrzés érdekében fogatosított igazoltatást megalapozza.

Fentiek alapján a Testület úgy ítélte meg, hogy a rendőrség intézkedési kötelezettségének érvényesítése érdekében a panaszos igazoltatása jogszerű volt, így annak következtében a személyes adatok védelméhez fűződő alapjog megsértése nem valósult meg.

2.) A Testület ezt követően azt értékelte, hogy intézkedő rendőrök betartották-e a szolgálati fellépésre vonatkozó szabályokat.

A panaszos előadta, hogy a rendőr miután megállította, nem köszönt, nem mutatkozott be. A panaszos ezzel szemben köszönt és megkérdezte, hogy mit követett el, a rendőr erre már válaszolt és elkérte a papírjait.

Az Rtv. 20. § (2) bekezdése szerint a rendőr az intézkedés megkezdése előtt köteles nevét, azonosító számát, illetve az intézkedés tényét és célját szóban közölni. Ez alól egyetlen eset kivétel, nevezetesen, ha ez a rendőri intézkedés eredményességét veszélyezteti, ebben az esetben ugyanis az intézkedés befejezésekor kell az igazolására szolgáló lépéseket megtenni.

A rendőri intézkedés alakításait tovább részletezi a Szolgálati Szabályzat 5. §-ának (1) és (2) bekezdése. A hivatkozott jogszabályhelyek szerint az intézkedést a rendőr – az Rtv. 20. § (2) bekezdésének első mondatában meghatározottak közlését megelőzően – a napszaknak megfelelő köszönéssel, az intézkedés alá vont nemének, életkorának megfelelő megszólítással, ha a rendőr egyenruhát visel, tisztelegéssel kezdi meg. A polgári ruhában intézkedő rendőr az intézkedés megkezdése előtt szolgálati igazolványát és azonosító jelvényét felmutatja. A rendőri intézkedés eredményességének veszélyeztetésére figyelemmel a fentiek intézkedés megkezdését megelőző közlése akkor mellőzhető, ha az ott meghatározott információk előzetes közlése, valamint a szolgálati igazolvány és az azonosító jelvény felmutatása az intézkedés megtételét lehetetlenné teszi, vagy annak eredményességét aránytalan mértékben veszélyezteti.

A Testület kiemelt jelentőséget tulajdonít az intézkedés alá vontak tájékoztatásának, hiszen csak az állampolgárok megfelelő informálása mellett érvényesülhet megfelelően a jogbiztonság elve.

A rendőrségi iratok a panaszos állításaival ellentétben azt tartalmazzák, hogy a megállítás után F. R. r. törzsszázlós köszönt a panaszosnak, bemutatkozott és közölte a megállítás okát. Amint az látható, mindössze az intézkedés okának megjelölésében egyeznek a felek állításai, a köszönés és bemutatkozás tekintetében azonban egymásnak a legteljesebb mértékben ellentmondanak.

A rendelkezésre álló adatok alapján kétséget kizáróan nem volt megállapítható, hogy az azonosítási kötelezettségének valóban eleget tettek-e az intézkedő rendőrök. Mivel a rendelkezésre álló bizonyítási eszközök szűkös volta miatt a panaszosi és rendőrségi állítások közötti ellentét feloldására a Testületnek nem volt módja, ezért úgy foglalt állást a rendőrök szolgálati fellépésével kapcsolatban, hogy a panaszos tisztességes eljáráshoz fűződő alapjogának sérelme nem megállapítható.

3.) A Testület ezt követően vizsgálat tárgyává tette a panaszos előállításának jogalapját és annak indokát, valamint az előállítás, – mint személyi szabadságot súlyosan korlátozó intézkedés – arányosságát.

A beadvány szerint a panaszos egy megjegyzés kíséretében („komolyan ezzel kell baszkódni?/miért kell ezzel baszkódni”) valóban szóvá tette, hogy nem ért teljesen egyet az intézkedéssel, azonban nyúlt a zsebéhez az irataiért, hogy azokat átadja, azonban a rendőr tegeződve azonnal visszakérdezett („Nem akarod magad igazolni, ellenállsz?”), nem várta meg, hogy a panaszos átadja az iratait.

A rendőrségről érkezett iratok szerint a panaszost az Rtv. 33. § (2) bekezdésének a) pontja alapján állították elő, mivel ő kétszeri felszólítás ellenére nem igazolta magát, valamint ingerült hangon kikérte magának intézkedést, ezért a járőrök közölték vele, hogy elő fogják állítani a rendőrkapitányságra személyazonosságának megállapítása céljából. A panaszost megbilincseltek, majd ruházat átvizsgálást fogantatosítottak, mely során nem kerültek elő az iratai, a jelen lévő hölgy pedig (a panaszos élettársa) úgy nyilatkozott, hogy nem tudja hol vannak a panaszos iratai és visszaült az autóba. A rendőrkapitányságra beérve levették a panaszosról a bilincset, „részletes ruházat átvizsgálást” hajtottak végre és a kabátja belső zsebéből előkerültek az okmányai.

A jelentésben az előállítás jogalapjaként megjelölt Rtv. 33. § (2) bekezdés a) pontja szerint a rendőr a hatóság vagy az illetékes szerv elé állíthatja azt, aki a rendőr felszólítására nem tudja magát hitelt érdemlően igazolni, vagy az igazolást megtagadja.

Ezen ponton szükséges továbbá az Rtv. 19. § (1) bekezdésére emlékeztetni, mely szerint: „(1) A jogszabályi előírások végrehajtását szolgáló rendőri intézkedésnek - ha törvény vagy nemzetközi megállapodás másként nem rendelkezik - mindenki köteles magát alávetni, és a rendőr utasításának engedelmeskedni. A rendőri intézkedés során annak jogszerűsége nem vonható kétségbe, kivéve, ha a jogszerűtlenség mérlegelés nélkül, kétséget kizáróan megállapítható.”

A Testület felhívja a figyelmet az Rtv. 15. §-ában megfogalmazott azon általános arányossági követelményére is, mely szerint „a rendőri intézkedés nem okozhat olyan hátrányt, amely nyilvánvalóan nem áll arányban az intézkedés törvényes céljával. Több lehetséges és alkalmas rendőri intézkedés, illetőleg kényszerítő eszköz közül azt kell választani, amely az eredményesség biztosítása mellett az intézkedéssel érintettre a legkisebb korlátozással illetőleg sérüléssel vagy károkozással jár.”

Az Rtv. 29. § (2) bekezdése szerint az igazoltatott személy köteles a személyazonosító adatait hitelt érdemlően igazolni. Az eset megítélése kapcsán szükséges utalni az Rtv. 29. § (2) bekezdésének utolsó fordulatra is, mely szerint a rendőr más jelen lévő, ismert személyazonosságú személy közlését is elfogadhatja igazolásként.

A 29.§ (4) bekezdése a következőket tartalmazza: „A személyazonosság igazolásának megtagadása esetén az igazoltatott a személyazonosság megállapítása céljából feltartóztatható, a személyazonosság megállapításának sikertelensége esetén előállítható, ha a személyazonosítás megállapítása más módon nem biztosítható, a személyazonosság megállapítása céljából az igazoltatottól ujjnyomat vehető, az igazoltatottól fényképfelvétel készíthető, továbbá a külső testi jegyek észlelés és mérés alapján rögzíthetők”.

Ugyanezen jogszabály (6) bekezdése pedig kimondja, hogy „A rendőr az igazoltatott személy ruházatát, járművét átvizsgálhatja, ha azt a személyazonosság megállapítása, a közrendet, a közbiztonságot fenyegető veszély elhárítása, bűncselekmény vagy szabálysértés elkövetésének gyanúja szükségessé teszi”.

Az Rtv. 33. §-a (2) bekezdésében szereplő előállítási okok mintegy „lehetőségeként” szolgálnak a rendőr számára, azaz adott esetben az intézkedő rendőr diszkrecionális jogkörébe tartozik annak eldöntése, hogy valóban feltétlenül szükséges-e annak alkalmazása. Az Rtv. 33. § (2) bekezdése alapján a szükségesség és arányosság, valamint a célszerűség mércéjének figyelem előtt tartásával tehát a rendőr szabad mérlegelésbe esik az előállítás fogantatosítása. Fontos rögzíteni, utalással a Rtv. kommentárjában foglaltakra, hogy a szabad belátás alapján

hozott döntés azonban nem lehet önkényes, az mindig a tények mérlegelésén alapulhat. A Testület több korábbi állásfoglalásában hangsúlyozott elv szerint, tekintettel az előállítás súlyosan alapjog korlátozó jellegére, ezen intézkedés alkalmazásakor, fenntartásakor, meghosszabbításakor a rendőrségnek különös körültekintéssel, a szükségesség és arányosság követelményeinek maximális figyelembe vételével kell eljárnia.

A panaszosnak a rendőri intézkedéssel szembeni ellenállása abban állt, hogy a panaszos által is elismerten hallott rendőri felszólításkor megjegyzést tett az intézkedésre vonatkozóan. A rendőri iratok szerint nem adta át az iratait, megtagadta az igazolását, a panaszosi állítás szerint azonban szándékában állt átadni az iratait, csak arra nem is hagytak neki időt, tehát már az előállítás jogalapjának meglétét illetően is ellentmondás merül fel, **így a Testület arra a megállapításra jutott, hogy az előállítás jogalapja tekintetében alapjogsérelem nem megállapítható.**

A Testület a továbbiakban azt vizsgálta, hogy az intézkedés megfelelt-e az fentebb idézett Rtv. 15. §-ben foglalt arányosság követelményének, volt-e más olyan lehetséges eszköz, amellyel az intézkedés célja – kisebb jogkorlátozással – eredményesen elérhető lett volna. A Testület ezzel kapcsolatban arra az álláspontra helyezkedett, hogy a rendőrök több más lehetséges eszközből is választhattak volna, nevezetesen a panaszos élettársának közlését is elfogadhatták volna igazolásként. A panaszos élettársának reakciójára nézve ellentmondás található az iratokban, a rendőrök szerint a kérdésekre (hol vannak a panaszos iratai) a panaszos élettársa „nem tudom”-mal felelt, majd visszaült az autóba és becsukta annak ajtaját.

Az iratokból az is kiderül, hogy a helyszínen – miután közölték a panaszossal, hogy előállítják és megbilincselik – átvizsgálták a ruházatát, amely során nem kerültek elő az iratai, azonban a kapitányságra beérve az újabb „részletes” ruházat átvizsgálás során a kabátja belső zsebéből előkerültek az iratai.

A Testület valószínűtlennek tartja a rendőrségi iratokban leírt élettársi reakciót, ezt a magyarázatot a Testület nem tudta elfogadni, mivel a rendőrségi iratokban egyáltalán nincs nyoma, hogy egyáltalán megkísérelték volna a panaszos élettársának igazoltatását, mindemellett a Testület álláspontja szerint már az első alkalommal szakszerűen végrehajtott ruházat átvizsgáláskor is előkerülhettek volna a panaszos iratai. Szükséges megjegyezni azt is, hogy a panaszos és a rendőrök között a lezajlott párbeszéd és hangnem miatt kialakult nézeteltérést követő ilyen jellegű rendőri fellépés értékelhető egyfajta retorziónak.

A Testület megállapítása szerint noha az előállítás jogalapja tekintetében ellentmondás volt tapasztalható a felek állításai közt, ezáltal a jogalap tekintetében jogsérelem nem volt megállapítható, ugyanakkor a Testület arra a következtetésre jutott, hogy még abban az esetben is, hogy ha az előállítás jogalapja fennállt (volna), **a rendőrség más, kisebb jogkorlátozással járó módon is biztosíthatta volna az intézkedés célját (a panaszos igazolását).** A Testület így arra a következtetésre jutott, hogy a panaszos előállítása aránytalan volt, az sértette a panaszos személyes szabadsághoz fűződő jogát.

4.) Annak ellenére, hogy a Testület gyakorlata szerint az előállítás aránytalansága minden további, az előállításból következő intézkedést, és az előállításhoz kapcsolódó kényszerítő eszköz alkalmazását jogszerűtlenné teszi, a Testület mégis indokoltnak tartotta a kényszerítő eszközök alkalmazásával és az előállítás körülményeivel (bánásmódra, telefonhasználatra, panaszos gépjárművének helyszínen történő hátrahagyására, hangnemre vonatkozó

kifogások) kapcsolatos értékelést elvégezni, figyelemmel arra, hogy ezeket a panaszos kifejezetten sérelmezte.

a) A Testület ezt követően azt mérlegelte, hogy az intézkedés végrehajtása során alkalmazott kényszerítő eszköz megfelelt-e a jogszabályi előírásoknak és az arányosság követelményének.

A panaszos elmondása szerint a rendőr nem biztosította neki, hogy igazolványát megkereshesse, hanem azt kezdte mondogatni, hogy „ellenállsz?” az autónak nyomta, majd hátracsavarta a kezeit, és megbilincselte.

Az intézkedés napján készült jelentés az Rtv. 48. § d) pontját tünteti fel a bilincs alkalmazás jogalapjaként, valamint testi kényszer alkalmazását is feltünteti. A jelentést készítő rendőr az alábbiakat rögzítette ezzel kapcsolatban: „Nevezett személlyel közöltem, hogy a törvény nevében előállítom a B.-i Rendőrkapitányságra, mivel megtagadta a személyi adatainak átadását. Közöltem vele, hogy forduljon meg, mivel hátra helyzetben fogom bilincselni. Az utasításnak engedelmeskedett, de a kezét nem adta hátra, passzívan ellenállt, ezért testi kényszerrel kezeit hátra helyzetbe megbilincseltem.”

A 2013. március 28-án készült jelentés kiegészítés fentiekén felül annyit tartalmaz, hogy az intézkedés alá vont személy arrogáns, agresszív magatartást tanúsított, ezért bilincset alkalmaztak vele szemben.

Az Rtv. 47. §-a alapján a rendőr - intézkedése során - az ellenszegülés megtörésére testi erővel cselekvésre vagy a cselekvés abbahagyására kényszerítést (testi kényszer) alkalmazhat. A Szolgálati Szabályzat 40. §-a az Rtv. rendelkezéseit az alábbiakkal egészíti ki. A hivatkozott jogszabályhely (1) bekezdése szerint a megfogás, a leszorítás, az elvezetés vagy más, a rendőr által fizikai erőfelfejtással alkalmazott, valamely cselekvésre vagy cselekvés a rendőri erőfölény vagy az intézkedés alá vont személy állapota, magatartása folytán a rendőri intézkedés eredményessége ezzel biztosítható. A (2) bekezdés szerint a testi kényszer alkalmazása során a rendőr önvédelmi fogásokat is használhat. A rendőr a támadás céljára szolgáló eszköz használatának megakadályozása, továbbá a támadás elhárítása érdekében az ehhez szükséges erejű és irányultságú ütést vagy rúgást alkalmazhat.

A bilincs alkalmazásának eseteit az Rtv. 48. §-a sorolja fel, amely szerint a rendőr a személyi szabadságában korlátozni kívánt vagy korlátozott személy önkárosításának megakadályozására, támadásának megakadályozására, szökésének megakadályozására vagy ellenszegülésének megtörésére bilincset alkalmazhat. A bilincselés szabályait a Szolgálati Szabályzat 41. §-a részletezi. Annak (1) bekezdése példálózó jelleggel felsorolja a bilincs alkalmazásának esetköreit: bilincs alkalmazása különösen azzal szemben indokolt, aki erőszakos, garázda magatartást tanúsít, és ennek abbahagyására testi kényszerrel nem készíthető, vagy aki az intézkedő rendőrt, annak segítőjét, illetve az intézkedésben közreműködőt megtámadja, akinek az elfogására bűncselekmény elkövetésének megalapozott gyanúja miatt került sor, és szökése bilincs alkalmazása nélkül nem akadályozható meg, akinek a jogszerű intézkedéssel szembeni ellenszegülése testi kényszerrel nem törhető meg, aki önkárosító magatartást tanúsít, vagy ilyen magatartás tanúsításával fenyeget. A Szolgálati Szabályzat 41. §-ának (6) bekezdés a) pontjának első fordulata szerint továbbá a bilincselés módját az intézkedő rendőr az adott körülmények között a legcélszerűsbben választja meg azzal, hogy a kezek hátra bilincselése akkor célszerű, ha a bilincs alkalmazására testi kényszer útján kerül sor.

A Szolgálati Szabályzat a kényszerítő eszközök általános szabályai között, a 39. § (1) bekezdésben rögzíti, hogy kényszerítő eszköz csak akkor alkalmazható, ha az intézkedés alá vont magatartása, ellenszegülésének mértéke annak Rtv. szerinti alkalmazását indokolja. A nagyobb korlátozással, sérüléssel vagy károkozással járó kényszerítő eszköz akkor alkalmazható, ha a kisebb korlátozással, sérüléssel vagy károkozással járó kényszerítő eszköz alkalmazása nem vezetett eredményre vagy sikere eleve kilátástalan. A (3) bekezdés szerint a kényszerítő eszköz alkalmazását jól hallható, közérthető és határozott módon a következő sorrendben meg kell előznie: a) a jogellenes magatartás abbahagyására való felszólításnak, „a törvény nevében” szavak előrebocsátásával, valamint b) a figyelmeztetésnek, hogy kényszerítő eszköz alkalmazása következik.

A Testület ehelyütt hivatkozik az arányosság követelményére is, amelyet az Rtv. 15. §-ának (1) bekezdése úgy határoz meg, hogy a rendőri intézkedés nem okozhat olyan hátrányt, amely nyilvánvalóan nem áll arányban az intézkedés törvényes céljával. Az Rtv. 16. §-ának (1) bekezdése továbbá kimondja, hogy a rendőr kényszerítő eszközt csak a törvényben meghatározott feltételek fennállása esetén, az arányosság elvének figyelembe vételével alkalmazhat úgy, hogy az nem okozhat aránytalan sérelmet az intézkedés alá vontnak. Nincs helye a kényszerítő eszköz további alkalmazásának, ha az ellenszegülés megtört, és a rendőri intézkedés eredményessége enélkül is biztosítható.

Az Rtv. 19. §-a értelmében a rendőr jogszerű intézkedésének való ellenszegülés esetén az Rtv.-ben meghatározott intézkedések és kényszerítő eszközök alkalmazhatók.

A Testület a bilincselés jogszerűségének megítélésénél az időmúlás okán az intézkedés napján készült jelentés vette alapul – figyelemmel arra, hogy az időben közelebb áll az intézkedéshez – és úgy foglalt állást, hogy az említett Rtv. szerinti bilincselési okok egyike sem forgott fenn az adott esetben.

A Testület megítélése szerint az intézkedő rendőrök az arányosság követelményét nem vették figyelembe akkor, amikor a testi kényszer, mint enyhébb kényszerítő eszköz alkalmazása helyett rögtön azt közölték, hogy bilincselik a panaszoszt, ráadásul hátra helyzetben. A rendőrök nem jelölték meg olyan körülményt jelentésükben, amelyekből arra lehetett volna következtetni, hogy a panaszos verbális és passzív ellenszegülése pusztán testi kényszerrel ne lett volna megtörhető. Megjegyezendő, hogy az intézkedés napján készült jelentés sem számol be konkrét, részletesen körülírt ellenszegülésről, csupán arról, hogy a panaszos bíráló megjegyzéseket tett a rendőri felszólításkor, amely lényegében arra vonatkozott, hogy nevetségesnek tartja, hogy irányjelző használatának elmulasztása miatt állították meg őket a rendőrök. A későbbiekben készült – emiatt az időmúlás okán kevésbé hitelesnek tekinthető – kiegészítő jelentés is annyit tartalmaz, hogy a panaszos arrogánsan viselkedett, agresszív volt, nem esik szó arról, hogy támadásától, vagy szökésétől kellett volna tartani, a rendőrök nem írták le, hogy miben nyilvánult meg az arrogancia. A Testület számos korábbi állásfoglalásában kifejtette (például 109/2010. (III. 17.) számú állásfoglalás), hogy a pusztán verbális agresszió, amennyiben nem társul fizikai tevékenységgel is, nem minősül olyan ellenszegülésnek, amely kényszerítőeszköz használatot tenne indokoltá.

A Testület álláspontja szerint akkor jártak volna el a rendőrök megfelelően, ha a fokozatosság és arányosság elvek szem előtt tartásával a bilincs alkalmazás mellőzésével egy kevésbé jogkorlátozó eszköz, azaz a testi kényszer használata mellett döntenek. **Erre tekintettel a Testület megállapította, hogy jogszerűtlenül került sor a panaszos testi kényszer útján foganatosított megbilincselésére, ami által sérült személyi szabadsága és az emberi**

méltósághoz való joga. A jogkorlátozást súlyosbítja azon tény, hogy a panaszos kezeit hátra helyzetbe bilincselték, a Testület ehelyütt is felhívja a figyelmet arra, hogy a Szolgálati Szabályzatban szabályozott bilincselési módok az előállított személy ellenállási fokához igazodnak. A bilincselést megelőző figyelmeztetés elhangzása kapcsán az egymásnak ellentmondó panaszosi és rendőri állításokat a Testület feloldani nem tudta, ezért e vonatkozásban a panaszos tisztességes eljáráshoz való jogának sérelme nem volt megállapítható.

b) A beadvány szerint a panaszossal durván bántak, rángatták, annak ellenére, hogy szólt a rendőrautóból való kiszálláskor, hogy évekkal ezelőtt műtöttek, szívbeteg, azonban ennek ellenére a kapitányság épületébe érve az őt vezető rendőr „rárántott”, és futni kezdett vele, azt hajtogatva, hogy „Ellenállsz?”. A panaszos ekkor elismételte, hogy szívbeteg. A folyosó végére érve a ruházatátvizsgálás előtt a falhoz csapták, majd durván lerángatták róla a ruháit, ráordítottak, hogy forduljon a fal felé. A panaszos megkérte a rendőrt, hogy ne így csinálja, újra elismételte, hogy beteg és vizet is kért. A rendőr átnézte a papírjait, a panaszos újra jelezte, hogy rosszul érzi magát, vizet kér. Ekkor engedték meg neki, hogy leüljön

Az Rtv. 2. §-a (1) bekezdésének garanciális előírása, hogy a rendőrség tiszteletben tartja és védelmezi az emberi méltóságot, óvja az ember jogait.

Az Rtv. 16. § (4) bekezdése kimondja, hogy a rendőr nem alkalmazhat kínzást, kényszervallatást, kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmódot, az erre vonatkozó utasítást köteles megtagadni. A rendőr az ilyen magatartás tanúsítójával szemben, annak megakadályozása érdekében, a szolgálati beosztására, a rendfokozatára, személyére tekintet nélkül köteles intézkedni.

Az Rtv. 17. §-ának (1) bekezdése értelmében a rendőrség a feladatának ellátása során a testi épséghez fűződő jogot a törvényben foglaltak szerint korlátozhatja. A (2) bekezdés pedig rögzíti, hogy a rendőri intézkedés során a kényszerítő eszköz alkalmazása esetén lehetőleg kerülni kell a sérülés okozását, az emberi élet kioltását. Az intézkedés folytán megsérült személy részére – amint ez lehetséges – segítséget kell nyújtani, szükség esetén a rendőr gondoskodik arról, hogy a sérültet orvos elláthassa, kórházi elhelyezése esetén a hozzátartozó vagy más, a sérülttel kapcsolatban álló személy erről értesüljön.

Az Rtv. 18. § (2) bekezdése szerint a rendőrség gondoskodik a fogvatartott elhelyezéséről, a fogvatartás miatt bekövetkező egészségkárosodás megelőzéséhez szükséges ellátásáról.

A kiegészítő-rendőri jelentés cáfolta a panaszos állításait, abban az szerepel, hogy a panaszos normál bánásmódban részesült, és amikor jelezte, hogy nem érzi jól magát, leültették egy székre, vizet hoztattak neki, és azonnal értesítették a mentőszolgálatot. A jelentés azt is cáfolta, hogy a panaszost megfuttatták volna a folyosón, F. R. r. törzsszázlós jelentése szerint a panaszos viselkedett arrogánsan, passzívan ellenállt, nem akart bemenni az épületbe, ezért „testi kényszerrel a bilincset fogva vezették előre normál lépésben”.

A Testület szükségesnek tartja megjegyezni, hogy a testi kényszer járhat bizonyos mértékű kellemetlenséggel és fájdalommal, amely jogszerű intézkedés esetén nem vet fel alapjogi sérelmet, azonban ebben az esetben arról van szó, hogy a panaszos többször jelezte a rendőröknek, hogy szívbeteg, fájdalmat okoz neki a rendőrök bánásmódja, rosszul van. A

Testület vizsgálata kapcsán utal arra is, hogy az Rtv. szerint rendelkezésére álló bizonyítási eszközök köre meglehetősen szűk, az ügyészség rendelkezésére álló eszközök – szembesítés, rendőrök kihallgatása stb. – legtöbbjét nem veheti igénybe. A tényállás felderítése során ezért a Testület a panaszos és az érintett rendőrök nyilatkozatára, valamint az orvosi leletre támaszkodhatott.

A csatolt orvosi dokumentumokból annyi bizonyosan megállapítható, hogy a panaszosnál kifejezetten magas vérnyomást és pulzust, sinus tachycardiát, valamint az „echon aszinkron septum mozgást találtak, ami a kifejezett stressz okozta falmozgászavar lehet”. A kezelés részeként a panaszos gyógyszeradagját megemelték (a magas pulzusa miatt), és egy hét múlva kontroll vizsgálatra rendelték vissza. Ahogyan az az ambuláns lapon is szerepel, a rosszullét túlzó fizikai és pszichikai stressz szituációt követően lépett fel. A Testület megítélése szerint a lelet alátámasztja, hogy a rendőri intézkedés során a panaszos rendkívül nagy stressznek volt kitéve, azonban kétséget kizáróan nem állapítható meg, hogy rosszullétét kizárólag a rendőri intézkedés nyomán kialakult pszichikai stressz, vagy egyéb fizikai stressz (például folyosón futtatás) is okozta-e.

A rendőrségi iratok következtetések abban, hogy egyrésztől cáfolják a folyosón futtatást, másrésztől azt tartalmazzák, hogy a panaszos normális bánásmódban részesült, amint közölte, hogy szívbeteg, azonnal értesítették a mentőszolgálatot, az ezután készült orvosi dokumentumokból nem állapítható meg egyértelműen, hogy a panaszos rosszullétét pszichikai vagy fizikai stressz okozta. **Mindezek okán a Testület arra a megállapításra jutott, hogy a panaszossal szemben alkalmazott bánásmód miatt a panaszos emberi méltósághoz és testi integritáshoz fűződő alapvető jogának sérelme az egymásnak ellentmondó állítások – és ezt az ellentétet feloldani képes egyéb bizonyíték híján – okán nem megállapítható.**

Ugyanakkor a Testület felhívja a figyelmet arra, hogy az Rtv. 2. § (1) bekezdésében foglalt általános jogvédelmi kötelezettségen túl az ilyen esetekben a rendőröknek fokozott körültekintéssel kell eljárniuk, éppen a hasonló helyzetek elkerülése érdekében.

c) A panaszos sérelmezte, hogy járművét nyitott ajtókkal, benne a kulccsal hagyták ott a helyszínen a rendőrök.

A Szolgálati Szabályzat 15. §-ának (1) bekezdése értelmében, ha az Rtv. 33-34. §-a, vagy 37. § b)-c) pontja alapján a személyt a lakásából szállítják el, szükség esetén a lakásban maradó vagyontárgyait a rendőr biztonságba helyezi, az üresen maradó lakást tanúk jelenlétében lepecsételi.

Sem az Rtv., sem pedig a Szolgálati Szabályzat nem tartalmaz rendelkezést arra vonatkozóan, hogy a panaszolthoz hasonló esetben – amikor tehát nem a lakásban maradó vagyontárgyakról, hanem egyéb vagyontárgyakról kell gondoskodni – az intézkedő rendőrnek hogyan kell eljárnia. A Testület álláspontja szerint azonban az Rtv. 2. §-ából következően (amely szerint a rendőrség óvja az ember jogait) és a Szolgálati Szabályzat fent hivatkozott rendelkezésének analógiájára nemcsak a lakásban maradó, hanem egy annál tágabb körbe tartozó – az intézkedés helyszínén maradó – vagyontárgyak tekintetében is fennáll az eljáró rendőrnek az a kötelezettsége, hogy az intézkedés alá vont személy vagyontárgyait biztonságba helyezze. (Ugyanakkor az Rtv. 17. §-ának (1) bekezdése szerint a rendőrség a feladatának ellátása során a tulajdonhoz fűződő jogot korlátozhatja.)

Jelen ügyben – tekintettel arra, hogy a panaszos élettársa is ott tartózkodott a helyszínen a panaszos előállításakor – a Testület úgy ítélte meg, hogy a rendőrök a gépkocsi szabályos lezárásának elmulasztásával nem követtek el nyilvánvaló mulasztást a gépkocsi biztonságos elhelyezése tekintetében, ezért **a Testület a panaszos tulajdonhoz való jogának megsértését nem állapította meg azzal összefüggésben, hogy a gépkocsit nem zárták le.**

d) Ezt követően a Testület azt vizsgálta meg, hogy a rendőrség biztosította-e a panaszosnak azt a lehetőséget, hogy telefonján előállításáról hozzátartozóját vagy más személyt értesítsen.

A beadvány szerint a panaszos értesíteni kívánta az ügyvédjét, amire a rendőrök megkérdezték az ügyvéd telefonszámát, azonban azt a panaszos nem tudta fejből, így a rendőrök annyit reagáltak: „Akkor így jártál.” A jogi képviselő végül jelentkezett az intézkedés során, a panaszos állítása szerint az élettársától értesült az előállításáról.

Az értesítésekkel összefüggésben az Rtv. 18. §-ának (1) bekezdése szerint a fogvatartott részére biztosítani kell azt a lehetőséget, hogy egy hozzátartozóját vagy más személyt értesítsen, feltéve, hogy ez nem veszélyezteti az intézkedés célját. Ha a fogvatartott nincs abban a helyzetben, hogy e jogával élhessen, az értesítési kötelezettség a rendőrséget terheli. Ezen törvényhely kötelezően előírja tehát, hogy – az Rtv. 97. §-a h) pontja szerinti – fogvatartott részére biztosítani kell azt a lehetőséget, hogy egy hozzátartozóját vagy más személyt értesítsen, feltéve, hogy ez nem veszélyezteti az intézkedés célját. Ha a fogvatartott nincs abban a helyzetben, hogy e jogával élhessen, az értesítési kötelezettség a rendőrséget terheli. (Az Rtv. 97. § (1) bekezdés h) pontja alapján a fogvatartott az, akit törvény, illetőleg törvény alapján kiadott hatósági határozat alapján a szabad mozgáshoz és tartózkodási hely szabad megválasztásához való jogában korlátoznak (örizetbe vett, előzetesen letartóztatott, közbiztonsági őrizetben lévő, elfogott és előállított, elővezetett.)

Az Rtv. 17. § (1) bekezdése szerint a rendőrség a feladatának ellátása során a testi épséghez, a személyes szabadsághoz, a magánlakás, a magánítok és a levéltitok sérthetlenségéhez, a személyes adatokhoz, valamint a tulajdonhoz fűződő jogokat a törvényben foglaltak szerint korlátozhatja.

A Testület a mobiltelefonokkal kapcsolatos rendőrségi gyakorlatot a rendelkezések összeolvasása alapján a következőképpen értékeli. Olyan esetekben, amikor a rendőri intézkedés célját veszélyezteti, ha az intézkedés alá vont személy mobiltelefonon ellenőrizetlenül lép kapcsolatba valakivel (pl. nem zárható ki, hogy bűntársát értesíti a gyanú szerint tetten ért elkövető), úgy az Rtv. 17. § (1) bekezdése és 13. § (3) bekezdése kellő jogalapot biztosít a rendőrnek a telefon – mint az intézkedés eredményes végrehajtását akadályozó tárgy – elvételére. Ha ilyen körülmény az adott helyzetben nem áll fent, úgy a mobiltelefon használatának korlátozásának nincs jogalapja. Ilyen esetekben semmi nem zárja ki, hogy a hozzátartozót vagy más személyt az előállított személy a saját mobiltelefonján értesítse, hiszen e jog fő szabály szerint az érintettet illeti meg, és csak az értesítés csak akkor rendőri feladata, ha a fogvatartott valamilyen okból nincsen abban a helyzetben, hogy értesítési jogával éljen.

Az is tény, hogy a panaszos többször panaszkodott rosszulletre, emiatt kétséges, hogy pontosan milyen állapotban lehetett, tudott volna élni vagy sem azzal a jogával, hogy saját maga értesítse ügyvédjét. Az is tény, hogy az utóbb készült rendőrségi jelentések azt tartalmazzák, hogy az ügyvéd telefonos kiértesítése haladéktalanul megtörtént. A Testület ezzel kapcsolatban ugyanakkor megjegyzi, hogy az intézkedés napján készült nyilatkozaton

mindössze annyi szerepel, hogy a panaszos kérte az ügyvédjének kiértékesítését, a telefonhívás megtörténtének dokumentálása (pontosan ki és mikor hívta fel az ügyvédet) elmaradt, nincs ilyen jellegű információ a nyilatkozaton, ezért kétséget kizáróan nem állapítható meg, hogy a rendőrségtől ki értesítette az ügyvédet és mikor. Ugyanakkor **arra való tekintettel, hogy a panaszos jogi képviselője az intézkedés időtartama alatt jelentkezett (azaz ezzel kapcsolatban a panaszost nem érte jogsérelem), a Testület nem látta indokoltnak megállapítani a panaszos tisztességes eljáráshoz való jogának sérelmét.**

A Testület ugyanakkor felhívja a figyelmet arra, hogy a hasonló esetek elkerülése érdekében különösen fontos a kiértékesítés megtörténtének – a panaszos aláírásával ellátott – pontos dokumentálása.

e) A Testület végül a panaszbeadvány azon részével foglalkozott, amely a rendőrök által használt hangnemre vonatkozott. (Ezek szerint a rendőrautóban a rendőrök azt mondták a panaszosnak, hogy „Apa, majd megtanulod tisztelni a rendőröket!”, valamint a rendőrök helyeslően bólogtak a panaszos azon feltételezésére, mely szerint „ő bármit mondhat, a két rendőrnek lesz igaza”, illetve az ügyvédjének kiértékesítésekor a panaszos nem tudta fejből megadni az ügyvédje telefonszámát, a rendőrök közölték, hogy „Így jártál!”.)

A Testület az Rtv. 2. §-a (1) bekezdésének második mondatát vette alapul vizsgálatánál, amely szerint a rendőrség tiszteletben tartja és védelmezi az emberi méltóságot, óvja az ember jogait. Az intézkedő rendőrökkel – mint a közhatalmi funkciót ellátó szerv tagjaival – szemben minden esetben elvárható az udvarias és kulturált fellépés.

A Testület gyakorlata és korábbi megállapításai szerint ez a jogszabályhely olyan kötelezettséget ró a rendőrségre, miszerint az intézkedő rendőröknek a fennálló pozitív, tehát alapjogvédelmi kötelezettségen túl, tartózkodniuk kell minden olyan magatartástól és cselekménytől, mely az Rtv. 15. §-ának összevetésében is – az intézkedéssel szükségesen vagy elkerülhetetlenül együtt járó jogkorlátozás mértékén túl – indokolatlan vagy szükségtelen vagy akár túlzott jogsérelmet okoz az intézkedés alá vont állampolgárok alapvető jogaiban, így különösen emberi méltóságukban (pl. udvariatlan, megalázó hangnem, durva bánásmód).

A Testület az esettel kapcsolatban a Magyar Köztársaság Rendőrségének Etikai Kódexében (a továbbiakban: Etikai Kódex) foglalt követelményekre is felhívta a figyelmet, amelyek ugyan nem minősülnek jogszabályi előírásoknak, azonban alapjaiban meghatározzák a rendőri hivatás értékeit, és erkölcsi iránymutatásul szolgálnak a rendőrség és az egyes rendőrök számára. Az Etikai Kódex 1. pontjának második mondata a rendőrről vonatkozóan előírja: „Önként vállalt hivatásával szemben különleges társadalmi elvárások érvényesülnek, melyekre szolgálati viszonyának fennállása alatt mindvégig figyelemmel kell lennie.” Az 5. pont szerint „a rendőr a ráruházott hatalom alkalmazása során megfontolt és mértéktartó, intézkedéseit [...] indulatoktól mentesen hajtja végre, kerüli a szükségtelen konfliktusok kialakítását. Nem alkalmaz [...] megalázó bánásmódot és ezt másoktól sem tűri el.” A 7. pont utolsó mondata szerint: „Tudatában van annak, hogy saját személyén keresztül az egész testület megítéléséért is felelős.”

Az intézkedő rendőrök jelentései ezen kérdés kapcsán azt tartalmazzák, hogy kulturáltan, normál hangnemben beszéltek a panaszossal.

Az ismertetett tényállítások között meghúzódó ellentét feloldhatatlansága miatt a Testület úgy foglalt állást, hogy az Rtv. hivatkozott rendelkezésének megsértése miatt a panaszos emberi méltósághoz való jogának sérelme nem állapítható meg.

IV.

A Testület az ügy gondos mérlegelése alapján arra a következtetésre jutott, hogy az intézkedést foganatosító rendőrség jogszerűen vonta intézkedés alá és igazoltatta a panaszost, ezért annak következtében a személyes adatok védelméhez fűződő alapjog megsértése nem valósult meg. A rendelkezésre álló adatok alapján kétséget kizáróan nem volt megállapítható, hogy az azonosítási kötelezettségének valóban eleget tettek-e az intézkedő rendőrök, ezért a tisztességes eljáráshoz való jog megsértése e vonatkozásban nem volt megállapítható. A panaszos előállításával kapcsolatban a Testület arra az álláspontra helyezkedett, hogy az előállítás jogalapja vonatkozásában alapjogi sérelem nem megállapítható, ugyanakkor rendőrség más, kisebb jogkorlátozással járó módon is biztosíthatta volna az intézkedés célját, ezáltal a panaszos előállítása aránytalan volt, emiatt sérült a panaszos személyes szabadsághoz fűződő joga. A Testület úgy ítélte meg, hogy jogszerűtlenül került sor a panaszos testi kényszer útján foganatosított bilincselésére és kimondta a kényszerítő eszköz alkalmazásának aránytalanságát, ugyanakkor a kényszerítő eszköz előtti figyelmeztetés elhangzása kapcsán a tisztességes eljáráshoz való jogának sérelme az egymásnak ellentmondó állítások okán nem volt megállapítható. A Testület arra a megállapításra jutott, hogy a panaszossal szemben alkalmazott bánásmód miatt az emberi méltósághoz és testi integritáshoz fűződő alapvető jogának sérelme az egymásnak ellentmondó állítások – és ezt az ellentétet feloldani képes egyéb bizonyíték híján – okán nem megállapítható. A Testület a panaszos tulajdonhoz való jogának megsértését nem állapította meg azzal összefüggésben, hogy a helyszínen a panaszos gépkocsiját a rendőrök nem zárták le, úgyszintén nem látta indokoltnak megállapítani a panaszos tisztességes eljáráshoz való jogának sérelmét a jogi képviselő panaszos előállításáról történő értesítésével kapcsolatban. Az ismertetett tényállítások között meghúzódó ellentét feloldhatatlansága miatt a Testület a rendőrök által használt hangnemmél kapcsolatban úgy foglalt állást, hogy az a panaszos emberi méltósághoz való jogának sérelme nem állapítható meg.

A megvalósult alapjogsértés a Testület megítélése szerint elérte a súlyosság azon fokát, amely indokolttá tette a panasz és az állásfoglalás megküldését az országos rendőrfőkapitánynak, ezért a Testület a rendelkező részben foglaltak szerint döntött.

Budapest, 2013. november 13.

Dr. Féja András
testületi tag

Fráterné dr. Ferenczy Nóra
előadó testületi tag

Dr. Kádár András Kristóf
testületi tag